

LIETUVOS AIDA^S

2020 m. rugpjūčio 1 – 8 d.

ISSN 1648-4215

Nr. 27 (13 596) 0,80 Eur

VALSTYBĖS LAIKRAŠTIS. ĮSTEIGĖ ANTANAS SMETONA 1917 M. RUGSÉJO 6 D.

Kaip gyvensime iki Kalėdų?

Remigijus Šimašius

Vasara suteikė mums visiems atokvėpio, džiaugsmo, pasitikėjimo, grąžino tai, ko labiausiai trūko per karantiną – laiką su šeima, draugais didesniame rate.

5 pusl.

Kodėl ateityje iš užsienio grįžtančių lietuvių tik daugės?

Greta Ilėkytė

Palikite ramybėje mūsų didžių protėvių Vilniaus žydu kapus

Andrius Kulikauskas

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 26 straipsnis prasideda:

Minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė yra nevaržoma. Kiekvienas žmogus turi teisę laisvai pasirinkti bet kurią religiją arba tikėjimą ir vienas ar su kita, privačiai ar viešai ją išpažinti, atlikinėti religines apeigas, praktikuoti tikėjimą ir mokyti jo.

Demokratijoje išskyla iššūkis gerbti kitaip tikinčius arba visai nieko netikinčius. Yra gražių pavyzdžių, kaip Lietuvos piliečiai ir valstybės pareigūnai pasistengia. 1997 m. archeologas Gintautas Velius kasinėjo Karmazinų pilkapyną.

Vilniaus žydu kapinės | LMAVB nuotr.

Nukelta į 2 pusl.

→ Iš 1 pusl.

Andrius Kulikauskas

Jisai ryžosi tris pilkapius atkurti taip kaip galėjo atrodyti V-VIII amžiuje. 2007 m. Neries regioninio parko direktorė Audronė Žickutė šalia jo nuvedė pažintinių taką, kuris 2016 m. išrinktas (<https://www.pamatyklietuvoje.lt/keliones/topai/graziausi-lietuvos-saugomu-teritoriju-pazintiniai-takai/60>) antru gražiausiu Lietuvos pažintiniu taku. Ženklai jspéja „Lipti ant pilkapių draudžiamą! Tai yra mūsų protėvių kapai.“

Ypatingas jautrumas reikalingas išgirsti, išklausyti, paisyti, gerbiti kitaip tikinčius. Užtut Lietuvos valstybė pripažista bažnyčias ir religines organizacijas, kad jos gintu teisėtus savo tikejimų veiksmus, apeigas ir papročius. 43 straipsnis prasideda:

Valstybė pripažista tradicines Lietuvoje bažnyčias bei religines organizacijas, o kitas bažnyčias ir religines organizacijas – jeigu jos turi atramą visuomenėje ir jų mokymas bei apeigos nepriestaraudžia įstatymui ir doriai.

Mažas taikdarių ratelis „Gerbkime kapines“ mokosi kaip užstoti žydus tikinius.

Tikinčiosius žeidžia Lietuvos vyriausybės, Vilniaus miesto savivaldybės ir Turto Banko sumanymas seniausiose Vilniaus žydų kapinėse stovinčiuose Sporto rūmuose iškurdinti Vilniaus kongresų centrą. Paštagas paprištarauti Lietuvos valstybei atrodo beviltiškos žinant, kad Lietuvos žydų bendruomenė ištekimai gina valstybės sumanymą.

Vis dėlto, liepos 29 d., trečiadienį, 17:00–20:00, būrelis lietuvių ir žydų šiose kapinėse paminės Tiša b'Av išvakares. Rinksis šalia Rinktinės gatvės, netoli nuo sankryžos su A. Juozapavičiaus gatve, ten kur stovėjo kapinės vartai. 18:00–19:00 apvakašios visą teritoriją. Aptykišliai pažymės kurių ejo kapinių siena, su viltimi, kad Vilnius ja ateityje atkurs. Žinias apie renginį skelbia svetainė www.kapines.com.

Beviltiškumo jausmas lydi visus stebuklą, kaip kad ir Dovydо pergaļa prieš Galiją. Žydų tikejime šia sunkiai tiesa priemonė Tiša b'Av, Nelaimių diena, Av ménésio devintoji diena pagal hebrajų kalendorių. Šią dieną babiloniečiai nugriovė žydų karaliaus Saliamono šventykla, šią dieną taipogi romėnai nugriovė Antrąją šventykla. Šią dieną žydai tikintieji pasninkauja ir aplankuoja žydų rabinų išmincinių kapus vildamišies, kad pastaruoju įventas atsidavimas priartins skaudulius gydomčius stebuklius.

2015 m. birželio mėn. 9 d., Lietuvos Respublikos vyriausybė nutarimu Nr.597 (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TADf84848f013ea1e5af81c7d24921dbde?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=4f37dffa-9-1226-48ca-b623-2d7415fa0f86>) valstybei svarbiu projektu pripažino Vilniaus koncertų ir sporto rūmų pertvarkymą ir pritaikymą kongresams, konferencijoms ir kultūriniam renginiams. Netrukus Ruta Blaistein, kuckli, paprasta, dievota žydų tikinčioji, prisimindama Tiša b'Av prasmę, ryžosi pirmą kartą DefendingHistory.com vienai pareikioti, jog „istorija kartojasi“. Palikite ramybęje mūsų didžiajų protėvių Vilniaus žydų kapus – vieta, miesto gyventojų išpirktą ir rabinų pašventintą tikinčiųjų mūslinių ir niekam kitam.

Ji liko neįgirsta. Tačiau josi nenuutilo.

Ši puoselėjimo peticija (<https://www.change.org/p/hon-dalia-grybauskaitė-please-move-new-vilnius-convention-center>)

Palikite ramybęje mūsų didžių protėvių Vilniaus žydų kapus

Spalvota siena iš Neries pusės | LMAVB nuotr.

project-away-from-the-old-jewish-cemetery) maldaujančią Lietuvos valstybės ir Vilniaus miesto vadovus atsisakyti savo sumanymo ir verčiai surasti tinkamesnę vietą Vilniaus kongresų rūmams. Jos peticija pasiraše 51,453 žmonės, kurių didelė dalis yra po visą pasaulį išblaškyti Lietuvos žydų likučiai. Sumanymui papriestaravo visi Lietuvos rabinai: rabinas Chaimas Buršteinas, rabinas Šmuolis Jakobas Feiferis, rabinas Šolomas Ber Krinskis, rabinas Kalevas Krelinas. 2020 m. vasario mėn. 9 d. žymiausias litvakų rabinas Chaimas Kanievskis tarė savo nuosprendį (<http://defendinghistory.com/authorized-english-version-of-cemetery-edict-by-doyen-of-litvak-rabbis-is-released/103111>), jog šios kapinės tokiomis laikytinos ir jokia kita veikla jose nevykdytina. Vilniaus žydų bendruomenė ir jos pirmininkas Simonas Gurevičius eilė metų pasisako prieš (<https://www.lrt.lt/naujienos/lietuovoje/2/1169704/vilnius-zydubendruomenes-vadovas-nemoralia-vadina-turizmo-akcija-prie-sporto-rumu>) valdžios sumanymą. Jų bendruomenė priklauso daugiau nei pusę Lietuvos žydų, ir jinai yra demokratiskai išrinkta, ne taip kaip Lietuvos žydų bendruomenė.

Mūsų valdžia jų neišgirsta, nes turi savo žydus, tai yra „oficiali“ interesų grupė atstovaujančiai organizacijai, Lietuvos žydų bendruomenė. Politologė Jelena Subotić (Subotic) savo knygoje „Geitona žvaigždė,raudona žvaigždė“ (Yellow Star, Red Star) cituoja LŽB pirmininkės Fainos Kuklenskės (Payna Kuklansky) žodžius: „Mano vaidmuo yra išrūpinti geriausias salygas čia gyvenantiems žydams“, ir prideda pastabą, kad tai veda prie susitarimų. Sakyčiau, tai susitarimai nuo valstybė, bet ne nuo žydais disidentais. Lietuvos žydų bendruomenės svetainės autorius Gerlitas Taicas savo straipsnyje „Atsakymas j.p. Ruto Blaistein laikų dėl Šnipiškių kapinių“ rašo, „Viskas, ką jūs paskelbėte pasauliui, neturi nieko bendro su esama padetimi Šnipiškių kapinėse, tai – grynas metafas. Žydai paveldė profanaciją ir neapykantos propagandą. Jums reikia kuo skubiau atlaikti savo peticiją ir atsiaprastyti

visų pasirašiusiųjų.“ Pirmininkė Faina Kuklenskė mano rengiamą veiklą apibūdino taip: „Manau, kad valstybinės institucijos turėtų atkreipti dėmesį į Lietuvos valstybės heraldiką juodinancios ir pavojingą nesantaiką Lietuvos kurstančios grupės „Vieninga Lietuva“ veiklą.“

Vadinasi, mūsų valdžia ir jos palaiminta organizacija nepripažįsta nei žydų tikinčiųjų, nei jų rabinų, nei jų religinių bendruomenių, kurie nesutiktų tartis, nes jiems kapinės nėra daugiaufunkcinė erdvė. Kapinės yra vieta, kuri aptverta nuo pasaulio, kurios paeivai nekerta, kurių gyviejie aperina nebenet lankytis negyvujų. Juo labiau žydų kapinės turi tavukstantmetinius papročius, kurie dažnai nesuprantami kičo mégėjams. Žydų kapinėse augalai neauginami ir nelaišomi, žolė pjaunauna tik rankiniu būdu, antkapiai laikosi kuklumo ir paprastumo. Pagarba laiko tekmei ir mirusiuų ramybėi neleidžia tiesinti slenkantių antkapiai. Užtut stebina ne paskiri besirungiantys paminklai, o mūsų kasdinėby apžiojantis amžinybės slenkstis. Žydų kapines sudaro ne palaikai ir net ne žemė, o įspareigojamas amžiam. Vilniaus žydams net neprikalės Šnipiškių kapinės žemė. Jie mokėdavo mokesčius pilies jurisdicijai ir karmelitams vienuoliams už teisę vairius sklypus amžinai naudoti savo kapinėms. Lietuvos didysis kunigaikštis ištekimai globo Vilniaus žydus ir jų senasios kapines. Ar mums šventi Lietuvos didžiosios kunigaikštystės įspareigojimai?

Kaip mums naujai pripažinti ir gerbti šias kapines?

Juk mūsų neabejingo labai nedaug, o nevykstantis pokalbis su kurčiaisiai valdininkais alina ir tiesiog gadina sveikatą. Mums svarbu savo kukliomis jégomis vystyti tiegiamą veiklą, juo labiau suprantant, jog kapinės gydomos dešimtmeečiais.

Architektas Kristoferis Aleksanderis (Christopher Alexander) savo knygoje „Amžinės statybos menas“ moko, jog pasikartojanti veikla išsaunka sandara, o sandara mokreja veiklą. Žydai pagerbia manirelj padėdami akmenelių. Supraskime, jog 50,000 akmenelių užtektu pažymeti kapinių ribą.

Jos ilgis beveik kilometras, o metriu užtektų 50 akmenelių.

Europos regioninės plėtros fondas skirs daugiau nei 2 milijonus eurų atkurti ir sutvarkyti Reformato sodą. Vilniaus miesto savivaldybė vedė pokalbjį (<https://ltlt/2019/03/10/reformatu-sodo-projektas/>) su miestiečiais. Ji taip pat tarësi su Lietuvos evangelikų reformatu generaliniu superintendentu Rimantu Stankevičiumi kaip rūpintis kapinėmis, kurias sovietai išniekino paminklu sovietų partizanams. Baltų rožių gyvatvorė ir ativaros pažymės kapinių ribą, o kapinėse auga žydinti pieva. Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija renka lėšas paminklui Reformacijos ir lietuviškos raštijos pradininkams reformacija.lt.

Lietuonų sodas tvarkomas (<https://sa/tauro-kalno-sutvarkymo-ideja-siuolam-jungti-zaliasias-erdves/>) kartu su Tauro kalno parku. Europos Sajunga skirs 5 milijonus eurų, Lietuvos valstybė puse milijonų eurų ir Vilniaus miestas 2,7 milijonus eurų. Vilniaus miestas tariasi su Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupu Mindaugu Sabučiu kaip rūpintis evangelikų kapinėmis, kurias sovietai išniekino Santuokų rūmais. Kapinių ribos bus pažymėtos ir kapinių teritorijoje bus palaikoma atitinkama rimtis. Visiens tapis akivaizdu jog tai yra kapinės, ne laikinos, o amžinios. Manyti, santuokų rūmai su laiku susigėdys, ištuštės, užsidarys, išsardys, sugrius.

Europos Sajunga nesutiko skirti pinigų kapinių išniekinimui. Užtut Vilniaus miestas ir Turto Bankas skirs 3,4 milijonus eurų savaip tvarkyti (www.lrt.lt/naujienos/lietuovoje/2/1195647/sutarta-del-vilniaus-sporto-rumu-tvarkymo-pastatas-bus-rekonstruotas-saugant-zudu-kapines) Vilniaus žydų kapinių teritoriją. Šiuo pinigu užtektų atkurti kapinių sieną. Dekonstruktyvinės architektūros laikais visai pritikytų šalia Sporto rūmų atgaivinti nugriautą sieną. Ar Vilniaus miestas išdris ją net pažymėti?

Panašu, kad nedr̄s.

Tikintieji išdr̄s.

Akmenelių sieną, kaip kad rytiečių žadime go, apjuos ir prarisi Sporto rūmus. Kiekvienas akmuo, kaip kad Biliūno apysakoje „Laimės žibury“, padrašins praeivių palaikytį dora žygį. Galijotai išspardys akmenelius, baus juos dedančius. Bet akmenelių naujai išdygs, kaip kad sovietų naikinamų Kryžiaus kalno kryžiai. Gal tai įsias dešimtmeečius, o gal siūlimet? Užtut tai bus milijonai pamokų, jog kapinės gerbintos, jos nedaugiaufunkcinės, jos apieitimos įsvirtintas kitas požiūris, subės naujos vertybės.

Iaugus stebuklinga kilometrinė siena. Jos išorinė puse galėtų menas išsakyti tūkstantį pamokų kaip visais laikais Lietuvos gyventojai rūpinosi Lietuvos žydais ir juos gelbėjo. Ji gali taip pat vaizduoti kaip Lietuvos žydai rūpinosi savo tiekėjimo vertybėmis. Bigriskime ir jam įrankine Ratos Blaistein 20ždžius paskelbus 2015 metais: <https://defendinghistory.com/absolute-barbarism-an-orthodox-jewish-resident-of-vilnius-speaks-out-on-piramonti-spiskes-cemetery-75816>.